ХРИСТИЯНСЬКА БІБЛІОТЕЧКА
Видає "Віра й Культура".
ч. 5.

† ІЛАРІОН

КИРИЛО Й МЕТОДІЙ

АПОСТОЛИ ВСЕСЛОВ'ЯНСЬКІ

1100-ЛІТНІЙ ВСЕСЛОВ'ЯНСЬКИЙ ЮВІЛЕЙ

1963
ВІННІПЕГ

diasporiana.org.ua

ХРИСТИЯНСЬКА БІБЛІОТЕЧКА
Видає "Віра й Культура".
ч. 5.

† ІЛАРІОН

КИРИЛО Й МЕТОДІЙ

АПОСТОЛИ ВСЕСЛОВ'ЯНСЬКІ

1100-ЛІТНІЙ ВСЕСЛОВ'ЯНСЬКИЙ ЮВІЛЕЙ

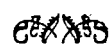

1963
ВІННІПЕГ

Printed by
The Christian Press, Ltd., Winnipeg, Canada

†

Смиренний Іларіон, з Ласки Божої Митрополит Української Греко-Православної Церкви в Канаді, до Всечесного Духовенства, Преподобного Монашества та до всіх Боголюбивих вірних, —

"І нехай будуть Милості Великого Бога і Спаса нашого Ісуса Христа зо всіма вами!"*

Переживаємо великий ювілейний рік, — 1100-ліття з дня початку нової всеслов'янської християнської культури. 1100 років тому сильно заворушився по місцях свого поселення ввесь слов'янський народ, бо почув в собі велику духову творчу силу і захотів приєднатися до нової культури, — великої і широкої культури християнської.

Слов'янський народ був народом численним і сильним, і займав тоді широкі простори. На Сході Европи сиділи руси, на півдні — болгари й серби, на Заході мешкали чехи, словаки, поляки й ін. Усі ці народи держалися своїх стародавніх вір, але Віри Христової ще не знали.

---

* Це Послання читається по всіх Православних Церквах і Громадах усієї Канади, або передається у проповіді у місяці вересні цього 1963-го року.

З південними та почасти зо східніми слов'янськими народами сусідувала тоді Візантія, — велика, міцна і найкультурніша грецька держава в усій Европі. Держава ця розпочала й глибоко ісповідувала Христову Віру в її Східній Грецькій чи Православній формі, і багато працювала, щоб рознести свою Віру по всіх сусідніх народах. Про це все життя своє сильно дбав великий тодішній Патріярх Костянтинопольський Фотій (857-867, 878-886), найосвіченніша людина всієї тодішньої Европи, а до того людина сильної волі. Церква оголосила його Святим, і святкує його пам'ять 6-го лютого. Ось цей Патріярх Фотій задумав і виконував величезну історичну працю — охрестити всі слов'янські народи, і тим приєднати їх до християнської европейської культури. Цебто дати нову душу слов'янським народам.

А слов'яни не мали тоді ще й початків цієї европейської культури, — не мали своєї впорядкованої азбуки, а тому не мали й писаної літератури.

У грецькому місті Солуні в Македонії жили тоді два брати: молодший Костянтин і старший Методій. Їх батько Лев був другґаріем-губернатором Солуня й Македонії. Уся Македонія населена була слов'янами болгарами, але належала грекам, Візантії. У міс-

ті Солуні того часу люди були двомовні: знали державну грецьку мову і свою мову, слов'янську. Брати Костянтин і Мефодій хоч і греки, проте добре знали і мову слов'янську, цебто болгарську.

Молодший брат Костянтин був високоталановитим, кохався в науках і сильно полюбив слов'янський народ, полюбив так, як його ще ніхто не любив. Він глибоко захопився апостольством і постановив віддати все своє життя на просвіту слов'янських народів. Таким же був і старший його брат Методій, який був начальником якогось малого слов'янського народу.

Патріярх Костянтинопольський Фотій мав тоді високу школу в столиці Костянтинополі, і Костянтин навчався в нього, — одержав від нього свою вищу освіту, а також і наукове звання Философа.

У той час у всьому світі, а особливо в Римі і на Заході взагалі панувало вчення, ніби молитися й правити Богослужби можна тільки оцими трьома стародавніми мовами: жидівською, грецькою і латинською. Цю науку Костянтин не приймав, і назвав її триязичною єрессю, бо вона була проти заповіді Христа (Матвія 28.19-20) і проти науки Св. Апостола Павла (1 Кор. 14), який вимагав, щоб молитися живими народніми мовами,

бо це необхідне для здійснення християнізації світу.

Костянтин і Методій, певне за впливом Патріярха Фотія, глибоко визнавали нову науку, що молитися можна і конечно треба всіма мовами світу, а триязичну науку звали єрессю і сильно виступали проти неї. І це вони стали навчати, що слов'ян треба невідмінно охрестити і навчати їх живою їхньою слов'янською мовою, і перекласти їм на цю слов'янську мову і Святе Писання, і Богослужбові Книги. І власне цьому вони віддали все своє життя, — стали всеслов'янськими Апостолами.

Десь року 860-го до Костянтинополя в Візантію прийшло посольство зо Сходу від Хозарії, і просило послати їм учителів, які навчили б їх Правдивої Віри, цебто Християнства. Імператор візантійський Михаїл III і Патріярх Фотій охоче послали їм братів Костянтина й Методія, які й прибули в Хозарію, на північ Чорного моря, що тоді звалося морем Руським. У цей час народ Руси чи України були під владою Хозарії.

Костянтин з Методієм спинилися на довше в м. Херсонесі, столиці Криму, і тут Костянтин запізнався зо східньою слов'янською "руською" мовою. І в м. Херсонесі він знайшов десь року 861-го Євангелію і Псалтиря, "написані руською мовою". Стрів

тут і чоловіка, який говорив тією мовою, і навчався від нього "руської", цебто старо-української мови, і став говорити нею.

Це посольство Костянтина й Методія на Схід зветься "Хазарською Місією", але багато вчених звуть це посольство "Руським", київським, і твердять, що київські руси-поляни вже року 861-го мали Євангелію і Псалтиря, своєю руською мовою писані, писані невпорядкованою і малознаною азбукою.

У цей час сильно виросла й зміцніла серед західньо-слов'янських племен Великоморавська держава на чолі з сильним князем Ростиславом (846-870). Моравія була вже охрещена римським німецьким Духовенством ще з 818-го року, але їхнє Християнство не приймалося в народі, бо його несли німецькою мовою, а Богослужби правили мовою латинською.

Князь Ростислав задумав справді охрестити свій народ і закласти в Моравії Слов'янську Церкву, і року 862-го послав у Костянтинополь своє посольство, просячи прислати йому Єпископа й учителів, які навчали б його народ рідною мовою "про Правдиву Християнську Віру". Патріярх Фотій і імператор Михаїл послали в Моравію Костянтина й Методія і інших учителів.

Костянтин засів за упорядкування

слов'янської азбуки, і скоро склав її, бо вона вже була в нього. А разом з Методієм засів і за переклад Богослужбових Книг та Книг Святого Писання. Це було десь 862-го-863-го року.

У своєму листі 862-го року Імператор візантійський Михаїл III писав до князя великоморавського Ростислава: "Бог, що наказує кожному прийти до розуміння Правди (1 Тим. 2. 4) і прагнути до вищого стану, бачивши Віру твою і ревність, зробив це тепер за нашого часу, подавши Книги вашою (слов'янською) мовою, якої не було й перед тим, а не тільки в перші літа, щоб і вас (слов'ян) зараховано до великих народів, які славлять Бога своєю мовою".

Це високе розуміння християнської культури!

Десь у половині 863-го року Святі Брати Костянтин і Методій прибули на Моравію, в її столицю Велеград, і розпочали там свою християнізаційну працю. Ревно працювали вони тут 40 місяців, — охрестили багато неохрещених, поставили багато Церков, вивчили багато своїх видатних учнів, як кандидатів на Священиків.

І все це вони робили за Східнім Грецьким Обрядом, бо й самі ж були греки.

Костянтин цього часу був Священиком, а Методій — монахом.

Але настав час, щоб висвятити учнів Костянтина й Методія на Священників, і Св. Брати пішли в Костянтинополь. Прибули вони в м. Венецію, звідки було регулярне пароплавство в Царгород. І тут у Венеції вони довідалися, що в Костянтинополі відбулася тяжка для них і для їхньої праці революціця 866-867 року: імператор убитий, а Патріярх Фотій скинений... Патріярший Престол зайняв Ігнатій, сам триязичник. Годі було їхати в Костянтинополь, коли там не було вже Фотія!...

Костянтин мав з собою високошановані Мощі Папи Климента (91-100), які він знайшов у м. Херсонесі, куди свого часу Климент був засланий і де й помер. Цього часу Папа прочув про Св. Братів і що при них знаходяться Мощі, і запросив їх до Риму. Їхати до Візантії було вже неможливо, і Св. Брати поїхали в Рим, сподіваючись, що Папа задовольнить їхні прохання, бож Церква Христова тоді не була ще остаточно поділена.

У Римі гарно прийняли Костянтина й Методія і постановили набути через них під себе Моравію й інші слов'янські землі. Але в Римі було повно запеклих триязичників, і справа благословення праці Св. Братів сильно затяглася (868-870). Костянтин мав цього часу 42 роки (народився 827 р.), але боротьба з триязичниками, що

були проти Богослужб слов'янською мовою, з'їла йому здоров'я, і він 868 року прийняв монашество і став Кирилом. Але незабаром, 14 лютого 869-го року Кирило помер у Римі. Його останніми словами були: "Господи, вигуби триязичную єресь!" Цебто: вигуби тих, хто проти Богослужень живою рідною мовою.

Тіло Костянтина поховали в Римі в Церкві Св. Климента, але учні його тіло тихо забрали й невідомо де поховали...

Проте Методій частинно справу викінчив: Святе Писання слов'янською мовою було поблагословлене, кілька Священиків були висвячені, а сам Методій р. 870-го був висвячений на Архиєпископа Мораво-Паннонського.

Методій з учнями року 870-го покинув Рим і подався в Паннонію, де й став провадити апостольську працю. Але події й настрої в Римі скоро зовсім змінилися, — року 870-го німці захопили князя Моравського Ростислава, вибрали йому очі й кинули у холодну в'язницю, де він незабаром і помер... Душу свою поклав за Богослуження рідною мовою!

Так само католицький Архиєпископ Зальцбургський, запеклий триязичник, схопив Архиєпископа Методія і вкинув його у тяжку в'язницю, де той сильно промучився півтретя року... Папа увесь час мовчав...

Але незабаром учень Костянтина й Методія чернець Славомир підняв жорстоке повстання на Моравії, до ноги вибив німців, вигнав їх і римське Духовенство і запровадив знову слов'янське Богослуження Східнього Обряду.

Схаменувся тоді й Папа Іван VIII: послав свого легата, і той визволив Арх. Методія з в'язниці: року 874-го того випущено на волю.

Тридцять місяців жорстоко мучився Архиєпископ Методій у німецькій католицькій холодній в'язниці тільки за те, що відважився проповідувати Слово Боже слов'янам їхньою рідною мовою!... Латиняни звали тоді слов'ян згірдливо "скляві" — раби.

І Методій вернувся в Моравію, і ще 11 років ревно працював тут. Праця Методія була дуже велика, плідна та широка, а його учні подалися й далеко на Схід Слов'янства: закладали Христову Віру Східнього Обряду в Закарпатті, в Західній Польщі, в Західній Галичині і на Волині. І скрізь защепився Східній Грецький Обряд слов'янською мовою.

Але 6-го квітня 885-го року тяжко спрацьований Методій упокоївся, і був похований у м. Велеграді, столиці Великої Моравії. А Архиєпископом став учень Методія славний Горазд, словак родом, висвячений в Костянтинополі, куди 882-го року

їздив з учнями Методій, бо там року 878-го вернувся на Патріяршество великий Фотій († 886.6.II).

У Римі ледве терпіли слов'янство, терпіли тільки до кінця життя Методія. Папою р. 885-го став Стефан V, запеклий триязичник і ворог слов'ян. Наступного 886-го року прибули в Моравію папські легати й заборонили слов'янське Богослуження і Грецький Обряд. Моравію знову запосіли німці-латинники.

А учні Костянтина й Методія і все Духовенство було засуджене 887-го р. на вигнання. Їх били й усіх виарештували й вислали, а молодих продали в рабство жидам... Проте їх викупила Візантія, і учні Кирила й Методія широко розійшлися по всіх слов'янських землях, скрізь проповідуючи Православну Віру слов'янською мовою!

Кирила й Методія Грецька Православна Церква канонізувала, цебто оголосила їх Святими, зараз по їх упокоєнні. А Церква Католицька канонізувала Св. Братів тільки 1880-го року, канонізувала головно з мотивів політичних, — щоб більше впливати на слов'ян.

Святі Брати Кирило й Методій мають величезне не тільки всеслов'янсь'ке, але й всехристиянське значення — це ж бо вони перші творці великої ідеї Богослужб і Святого Писання

живою рідною мовою. Цій Святій ідеї вони присвятили все своє життя: вони здійснили цю ідею в слов'ян, боролися з триязичниками, по в'язницях морилися за цю Правду, а їхні учні рознесли цю Святу ідею по всьому слов'янському світі, і вона живою дійшла до нас: і ми, українці, молимося Господеві своєю рідною мовою, — за наукою Св. Братів.

А минулого 1962-го року вийшла повна Біблія хорошою українською літературною мовою, яка тепло промовляє до душі кожного українця. Ця українська Біблія — це продовження праці Кирила й Методія.

Кирило й Методій — творці слов'янської азбуки, слов'янської літератури для всього слов'янського світу.

Мало цього, — Кирило започаткував і ідею одної всеслов'янської літературної мови для всіх слов'янських народів.

Церква справедливо назвала Кирила й Методія Всеслов'янськими Апостолами, і святкує їхню пам'ять 11 (24) травня.

Це вони започаткували велику слов'янську культуру!

З того часу, коли року 863-го Кирило й Методій упорядкували слов'янам окрему азбуку й розпочали слов'янську літературу, тепер минає якраз 11 сот років. І всі слов'янські народи цілий місяць травень 1963-го

року, а особливо 24-го травня, день церковної їх пам'яті, небувало врочисто їх відсвяткували, а в Болгарії поставили їм величного пам'ятника. Православна Канада скрізь молиться до Святих Братів, і згадує їхню вікопомну культурну працю і Молитвами в Церквах, і окремими викладами про їхнє життя та працю.

Святі Брати Кирило й Методій позостануться на віки вічні невмирущими серед усіх слов'янських народів!

† Іларіон,

Митрополит Української Греко-Православної Церкви всієї Канади.

Всеканадійська Митрополича Катедра Пресвятої Тройці в Вінніпегу.

24-го травня 1963-го року, день пам'яті Рівноапостольних Кирила й Методія, учителів Слов'янських.

ПРАЦІ Й ВИДАННЯ МИТРОПОЛИТА ІЛАРІОНА.

У Видавництві "Віра й Культура" можна набути по зовсім доступній ціні оці цінні книжки, праці Митрополита Іларіона та інші видання:

34. **Преподобний Іов Почаївський.** Вінніпег, 1957 р., ст. 64. Ціна 25 центів.

35. **Православна Віра.** Послання Східніх Патріярхів. З Передмовою Митрополита Іларіона. Вінніпег, 1957 р., ст. 200. Ціна 50 ц.

36. **Твори, том перший:** Філософські містерії. Вінніпег, 1957 р., ст. 336. Ціна 2 доляри.

37. **Твори, том другий:** Вікові наші рани. Драматичні поеми (п'ять драм). Вінніпег, 1960 р., ст. 272. Ціна 2 доляри.

38. **Князь Костянтин Острозький і його культурна праця.** Історична монографія. Вінніпег, 1958 р., ст. 216. Ціна 75 центів.

39. **Ювілейна Книга на пошану Митрополита Іларіона.** Вінніпег, 1958 р., ст. 318. Ціна 2 доляри.

40. **Наша літературна мова.** Як писати й говорити по-літературному. Вінніпег, 1959 р., ст. 424. Ціна 2 доляри.

41. **Святий Димитрій Туптало.** Його життя й праця. Історично-літературна монографія. Вінніпег, 1960 р., ст. 224. Ціна 1 дол.

42. **Розп'ятий Мазепа.** Історична драма на п'ять дій. Вінніпег, 1961 рік, 88 ст. Ціна 75 ц.

43. **Фортеця Православія на Волині — Свя-**

та Почаївська Лавра. Церковно-історична монографія. Вінніпег, 1961 рік, 392 ст., 65 малюнків. Ціна 4 дол. Видання "Інституту Дослідів Волині".

44. **Граматично-стилістичний словник Шевченкової мови.** Вінніпег, 1961 рік, 256 стор. Видання "Інституту Дослідів Волині", ціна 2 доляри.

45. **Християнство і поганство.** Чого на світі спокою нема. 1961 р., 64 стор. Ціна 10 ц.

46. **Навчаймо дітей своїх української мови.** Вінніпег, 1961 р., 64 ст. Ціна 10 центів.

47. **Наука про Святу Літургію,** ухвалена Всеукраїнськими Церковними Соборами 1629 і 1640 років. 1962 р., ст. 104. Ціна 70 ц.

48. **Твори, том третій.** Наш бій за державність. 1962 р., ст. 224. Ціна 2 доляри.

49. **Хвалімо Бога українською мовою!** Видання третє, доповнене й перероблене. 1962 рік, 64 стор. Ціна 20 центів.

Цей Каталог висилається кожному безплатно на замовлення.

Книжки висилаються в день одержання замовлення. Книгарням і кольпортерам — знижка.

Набувати ці видання по такій адресі:

"FAITH and CULTURE"
101 Cathedral Avenue,
Winnipeg 4, Man., Canada

Канадсько-Український Бібліотечний Центр
Канадське Товариство Приятелів України
Торонто – Канада

ХРИСТИЯНСЬКА БІБЛІОТЕЧКА

Усі книжечки популярного змісту, і всі писані ясною мовою.

Перші книжечки вже вийшли:

† Іларіон: Християнство й поганство. Чого на світі спокою нема. 64 сторінки. Ціна 10 ц.

† Іларіон: Навчаймо дітей своїх української мови. 1961 рік, 64 стор. Ціна 10 центів.

† Іларіон: Хвалімо Бога українською мовою. 1963 р. 64 стор. Ціна 20 центів.

Книжечки виписувати:

"FAITH and CULTURE"
101 Cathedral Avenue,
Winnipeg 4, Man., Canada